

Nr 51

Konstitutionsutskottets betänkande med anledning av framställningen 1973:19 från riksdagens förvaltningsstyrelse angående riksdagens lokalfrågor på längre sikt m. m. jämte motioner.

Framställningen

I framställningen 1973:19 hemställer riksdagens förvaltningsstyrelse "att riksdagen 1. uppdrager åt styrelsen att utreda förutsättningarna och kostnaderna för permanenta lokaler för riksdagen vid Sergels torg genom långtidskontrakt med Stockholms kommun alternativt förvärv av berörda fastigheter, 2. uppdrager åt styrelsen att föranstalta om bearbetning av vissa ombyggnadsförslag gällande Helgeandsholmen samt 3. till *Den inre riksdagsförvaltningen: Fortsatt utredning om riksdagens hus* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 under femtonde huvudtiteln B 4 anvisar ett reservationsanslag av 250 000 kr."

Beträffande motiveringen hänvisas till den i 2. saml. tryckta framställningen.

Motionerna

I motionen 1973:236 av herr Ahlmark (fp) hemställs: "att riksdagen 1. uttalar att en rivning av det gamla riksdagshuset på Helgeandsholmen inte bör ske, 2. uppdrar åt riksdagens förvaltningsstyrelse att skyndsamt uppta förhandlingar med Stockholms kommun om villkoren för att under överskådlig tid stanna kvar i det nuvarande huset vid Sergels torg."

I motionen 1973:372 av fru Mogård (m) hemställs: "att riksdagen beslutar att uppskjuta avgörandet beträffande riksdagens lokalfråga tills utredningar av i motionen berört slag som ytterligare kan krävas företagits."

I motionen 1973:981 av herrar Wictorsson (s) och Svensson i Eskilstuna (s) hemställs: "att riksdagen uttalar sig för att förhandlingar genom förvaltningsstyrelsens försorg tas upp med Stockholms kommun för att utreda möjligheterna till en varaktig förläggning av riksdagen i de av kommunen ägda lokalerna vid Sergels torg."

I motionen 1973:2182 av herr Ahlmark (fp) hemställs: "att riksdagen bifaller punkt 1 i hemställan från riksdagens förvaltningsstyrelse 1973:19, att riksdagen avslår punkterna 2 och 3 i samma hemställan."

I motionen 1973:2183 av herr Sjöholm m. fl. (1 fp, 2 c, 1 m) hemställs: "att riksdagen måtte besluta att det fortsatta utredningsarbetet uteslutande inriktas på alternativet att riksdagen återvänder till ett

ombyggt riksdagshus på Helgeandsholmen samt att förslaget 'Samspel' därvid tas upp till prövning."

Motionerna 1973:236, 1973:372 och 1973:981 har väckts under den allmänna motionstiden. Motionerna 1973:2182 och 1973:2183 har väckts med anledning av framställningen 1973:19. Beträffande motionernas motivering hänvisas till de tryckta motionerna.

Utskottet

Riksdagens lokalfrågor har behandlats av riksdagen vid åtskilliga tillfällen under senare år. På grundval av riksdagens beslut 1969 genomfördes 1971–1972 en nordisk arkitekttävling om riksdagshus i Stockholm. Remissbehandling av tävlingsresultatet har ägt rum i år.

I framställningen 1973:19 tar förvaltningsstyrelsen nu upp riksdagens lokalfrågor på längre sikt mot bakgrund av bl. a. arkitekttävlingens resultat och vad som framkommit vid remissbehandlingen därav. De framlagda förslagen kan kortfattat anges sålunda.

På grundval av en översyn av riksdagens aktuella lokalbehov skall under våren och sommaren 1974 utredas två huvudalternativ i husfrågan, nämligen kvarblivande vid Sergels torg och återflyttning till Helgeandsholmen efter ombyggnad av riksdagshuset där. Arbetet skall inriktas på förslag till *dels* långtidskontrakt med Stockholms kommun avseende riksdagens nuvarande lokaler vid Sergels torg, *dels* förvärv av berörda fastigheter vid Sergels torg, *dels* ombyggnad på Helgeandsholmen. Alternativet med nybyggnad på Helgeandsholmen efter rivning av det där befintliga riksdagshuset utesluts sålunda. Även alternativet Nedre Norrmalm måste enligt förvaltningsstyrelsens mening numera avföras ur diskussionen. Beträffande ombyggnadsalternativet uttalar förvaltningsstyrelsen att inget av de vid arkitekttävlingen framkomna förslagen kan komma till utförande i oförändrat skick. För det fortsatta utredningsarbetet avser förvaltningsstyrelsen att tillsätta en projektorganisation som skall kunna anlita tävlingsdeltagare och teknisk expertis som konsulter. Vid projektorganisationens sida skall som experter stå en särskild rådsgrupp bestående av bl. a. vissa förutvarande prisnämndsledamöter.

De sammanlagda utredningskostnaderna beräknas av förvaltningsstyrelsen uppgå till 250 000 kr., vilket belopp begärs anslaget på tilläggsstat. Enligt vad styrelsen uttalar skall riksdagen genom utredningsarbetet få underlag för beslut i husfrågan under höstsessionen 1974.

Utskottet kan ansluta sig till de av förvaltningsstyrelsen i framställningen angivna huvudprinciperna för ett fortsatt utredningsarbete om riksdagens lokalfrågor på längre sikt. Med förvaltningsstyrelsens förslag tillgodoses samtliga yrkanden i de under den allmänna motionstiden i år väckta motionerna 1973:236, 1973:372 och 1973:981.

Motionerna 1973:2182 och 1973:2183 avser båda att det fortsatta utredningsarbetet om riksdagens hus skall inriktas enbart på ett huvudalternativ. I motionen 1973:2182 förordas därvid ett kvarblivande vid

Sergels torg medan motionen 1973:2183 tar sikte på att riksdagen skall återvända till ombyggda lokaler på Helgeandsholmen. Enligt utskottets mening bör, som förvaltningsstyrelsen föreslagit, båda dessa huvudalternativ utredas före ett ställningstagande. Utskottet avstyrker därför motionerna 1973:2182 och 1973:2183.

Även i vad gäller den närmare uppläggnings av det fortsatta utredningsarbetet rörande riksdagens lokalfrågor och anslag för detta kan utskottet tillstyrka förvaltningsstyrelsens förslag. Enligt utskottets mening är det en betydande fördel att det fortsatta utredningsarbetet kan bedrivas så förutsättningslöst som möjligt inom de av förvaltningsstyrelsen angivna ramarna. Utskottet vill understryka vikten av att arbetet inriktas på att ge riksdagen underlag för beslut under höstsessionen 1974 i fråga om vilketdera av de båda huvudalternativen som bör genomföras.

På anförda skäl hemställer utskottet

att riksdagen

1. med avslag på motionen 1973:2183 bifaller framställningen 1973:19 såvitt avser hemställan under 1,
2. med avslag på motionen 1973:2182 i motsvarande del bifaller framställningen 1973:19 såvitt avser hemställan under 2,
3. med avslag på motionen 1973:2182 i motsvarande del och med bifall till framställningen 1973:19 såvitt avser hemställan under 3 till *Den inre riksdagsförvaltningen: Fortsatt utredning om riksdagens hus* på tillägsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 under femtonde huvudtiteln B 4 anvisar ett reservationsanslag av 250 000 kr.,
4. förklarar motionerna 1973:236, 1973:372, 1973:981 och 1973:2182, den sistnämnda såvitt avser hemställan första att-satsen, besvarade med vad utskottet i det föregående anfört och hemställt.

Stockholm den 4 december 1973

På konstitutionsutskottets vägnar
HILDING JOHANSSON

Närvarande: herrar Johansson i Trollhättan (s), Larsson i Luttra* (c), Henningsson (s), fru Thunvall (s), herrar Boo (c), Ahlmark (fp), Svensson i Eskilstuna* (s), Bergqvist (s), Werner i Malmö* (m), Karlsson i Malung (s), Fiskesjö (c), Norrby i Åkersberga (fp), Schött (m), Wictorsson (s) och Olsson i Edane (s).

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar Ahlmark (fp) och Norrby i Åkersberga (fp) vilka anförde:

Vi gläder oss över att förvaltningsstyrelsen nu slår fast att någon rivning av gamla riksdagshuset inte får ske. Detta är i och för sig självklart. Motionen 1973:236 kritiserade i januari prisnämndens förslag att riva gamla riksdagshuset. "Det var centrum när demokrati och parlamentarism drevs igenom. Där lade man grunden för det moderna Sverige. En byggnad av sådant historiskt värde måste fredas mot grävsopor, schaktningsmaskiner och sprängsalvor."

När förvaltningsstyrelsen nu inser detta innebär det att man medger att de drygt 3 miljoner kronor, som utredningarna om nytt riksdagshus på Helgeandsholmen har kostat, i praktiken varit bortkastade. Motionen 1973:2182 visar hur dessa anslag varit fördelade under de olika budgetåren. Trots detta föreslår förvaltningsstyrelsen att man skall kasta goda pengar efter dåliga. Vi skall, enligt förvaltningsstyrelsen, fortsätta att utreda ett alternativ på Helgeandsholmen och anslå ytterligare 250 000 kronor för främst sådana utredningar.

Det finns, enligt vår mening, ingen anledning att bevilja dessa pengar. Det vore ett orimligt slöseri om man lämnade det hus som riksdagen nu arbetar i och som fungerar väl för att flytta till en ny praktbyggnad, som kommer att kosta det allmänna flera hundra miljoner kronor.

Förvaltningsstyrelsen tycks tänka sig att man river det gamla riksbankshuset på Helgeandsholmen och där uppför en ny monumentalbyggnad. Ledamoten i prisnämnden, dåvarande borgarrådet Nils Hallerby, beskrev denna tanke på följande sätt i en artikel.

"Tillbyggnaden" blir då minst ytterligare ett riksdagshus i storlek och omfattning. Ytterligare en glaskoloss placeras in i stadsbilden vid sidan av den nuvarande granitgiganten: det blir en tyngd på Helgeandsholmen som trycker ned såväl Slottet och Kanslihuset som stora delar av den övriga bebyggelsen kring Strömmen och som dessutom ytterligare minskar vattenytan.

Förvaltningsstyrelsen bör i stället koncentrera sig på att förbereda ett kvarstannande vid Sergels torg. Styrelsen vill också med Stockholms kommun "utreda förutsättningar och kostnaderna för permanenta lokaler för riksdagen vid Sergels torg genom långtidskontrakt med Stockholms kommun alternativt förvärv av berörda fastigheter". Det är utmärkt. Vid dessa överläggningar bör man också undersöka bl. a. vilka expansionsutrymmen som finns i nuvarande hus och angränsande byggnader i enlighet med vad i motionen 1973:2182 anförts.

Det gäller nu att göra det bästa av ett bra hus som vi redan har och inte det sämsta av en ö som vi inte skall tillbaka till.

Vi anser därför att utskottet under 2 och 3 bort hemställa att riksdagen

2. med bifall till motionen 1973:2182 i motsvarande del avslår framställningen 1973:19 såvitt avser hemställan under 2,
3. med bifall till motionen 1973:2182 i motsvarande del avslår framställningen 1973:19 såvitt avser hemställan under 3.